

Üzleti jog III.

JOGRENDSZER, JOGÁGAK

- I. A jogrendszer fogalma és típusai**
- II. A jogrendszer tagozódása**
- III. Jogágak**

I. A jogrendszer fogalma és típusai 1.

jogrendszer: az adott állam jogszabályainak rendezett összessége

- a jog: fogalmilag több jogszabályt tételez föl

- jogszabály: tükrözi a valóságot
igazodik a többi jogszabályhoz

- eddig:

- érvényesség

- hatályosság

- jogforrási hierarchia

- most:

- rendszer: részek minőségi egysége

- benne: az egész több mint a részek egysége

I. A jogrendszer fogalma és típusai 2.

típusai: felosztások

- történelmi materializmus: társadalmi-gazdaság alakulatok szerint: jogtípus
 - ókori
 - középkori
 - újkori
 - legújabb kori
- modernizációelmélet: premodern és modern jogok
- R. David: jogrendszer-csoport
 - kontinentális (romantista-germanista): európai kontinens
 - szocialista: „szocialista országok”
 - Common Law: angolszász országok
 - vallási, tradicionális: muzulmán, indiai, távol-keleti, afrikai

I. A jogrendszer fogalma és típusai 3.

kontinentális: törvényi jog ↔ Common Law: precedensjog

különbségek:

- jogalkalmazásban: a bíróságot
 - kötik saját korábbi döntései
 - be kell tartania a felsőbb bíróságok határozataiba foglalt jogot
 - precedensek: száma hatalmas
 - 1916– *Harvard Law School Library* (6500 kötet)
 - „Books of Authority”: jogtudósok könyveiben kifejtett elméletekbe foglalt kötelező jogelvek
- jogászképzés, jogászi szocializáció: bonyolultabb, hosszabb
- + Statute Law: írott jog is

két felosztás

közjog $\leftrightarrow$ magánjog

anyagi jog $\leftrightarrow$ alaki jog (eljárásjog)

II. A jogrendszer tagozódása 2.

közjog ↔ magánjog: két vezető jogág: a többi ezek köré csoportosul

közjog: „állammal kapcsolatos jog”: „közhaszon”, alá-fölérendeltség/vertikális jelleg

magánjog: civilszféra, gazdaság joga: „magánhaszon”, mellérendeltség/horizontális jelleg

■ **közjog jogágai**

- államjog (alkotmányjog)
- államigazgatási jog (közigazgatási jog)
- büntetőjog
- eljárásjogok (be, pp)
- egyházjog
- nemzetközi jog

■ **magánjog jogágai**

- vagyonjog
- családjog
- öröklési jog
- kereskedelmi jog
- szerzői jog
- szabadalmi jog

■ **liberálkapitalizmus ↔ monopolkapitalizmus: néhány új jogág: „vegyes szakjogok”**

- gazdasági jog
- munkajog
- versenyjog
- pénzügyi jog

II. A jogrendszer tagozódása 3.

anyagi jog ↔ alaki jog-eljárásjog (tartalom ↔ forma)

■ **anyagi jog**

- jogokat
- kötelelességeket állapít meg

■ **alaki jog-eljárásjog**

jogok és kötelelességek kikényszerítésének

- módját
- formai lehetőségeit határozza meg

■ **eljárásjogok**

- büntető eljárásjog
- polgári eljárásjog
- közigazgatási eljárás

III. Jogágak 1.

jogág: azonos típusú társadalmi viszonyokat azonos módszerrel szabályozó jogszabályok összessége
minőségileg elkülönült, meghatározott struktúrájú jogszabálycsoport

- alkotmányjog
- közigazgatási jog
- büntetőjog
- büntető eljárásjog
- polgári jog
- polgári eljárásjog
- munkajog
- családjog
- pénzügyi jog
- mezőgazdasági jog
- nemzetközi magánjog
- nemzetközi jog

alkotmányjog (államjog)

- államszervezet felépítésének és működésének elvei
- állam – állampolgár viszonya
- állampolgári jogok
 - áttételes” alkotmányjogi norma
alkotmányjogban: általános vonások
más jogágakban: realizálódás
 - „tiszta” alkotmányjogi norma
alkotmányjogban: elvek is, realizálódás is
pl.: választójog
állampolgárság

III. Jogágak 3.

közigazgatási jog (államigazgatási jog)

államigazgatás: kormányzati-közigazgatási szervek: szervezete, működése, eljárása

2 területe:

- **közigazgatási anyagi jog**

- közigazgatási szervek: feladat- és hatásköre

- jogalanyok: jogai és kötelelességei

- **közigazgatási eljárásjog**

- közigazgatási szervek: létesítésének és megszüntetésének szabályai

- közigazgatási eljárás szabályai: 3 szakasz

- alapeljárás

- jogorvoslati eljárás

- végrehajtási eljárás

büntetőjog

jogsértések elbírálásának és megtorlásának szabályai
bűncselekmények – jogellenes és társadalomra veszélyes
magatartások – és büntetésük

2 része

- általános rész: valamennyi bcs-re vonatkozó rendelkezések (büntetési nemek, büntetés ált. szabályai)
- különös rész: egyes bcs-ek tényállása (meghatározása) és az értük kiszabható büntetések neme és mértéke

III. Jogágak 5.

büntető eljárásjog: a büntetőjog alaki joga
a büntetőjogi szabályok alkalmazásával kapcsolatos eljárás
rendje: állam ↔ terhelt
eljárás:

- a bűncselekmény felderítése
- a büntetés kiszabása
- a büntetés végrehajtás

3 főszak:

- nyomozás: gyanúsított
- bírósági eljárás: vádlott
- végrehajtás: elítélt

III. Jogágak 6.

polgári jog

a jogalanyok vagyoni és ezzel összefüggő nem-vagyoni, személyi viszonyainak szabályozása

■ vagyonjog

- tulajdonjog („STATIKA”): a tulajdonos
 - jogai
 - kötelelességei
- kötelmi jog („DIMANIKA 1”):
 - szerződés
 - kártérítés
- öröklési jog („DINAMIKA 2”):
 - törvényes
 - végintézkedésen alapuló

■ személyi jog

- „ÁLTALÁNOS”: személy, a személyiség polgári jogi védelme
- „KÜLÖNÖS”: a szellemi alkotások joga:
 - szerzői jog
 - iparjogvédelem

III. Jogágak 7.

polgári eljárásjog: a polgári jog alaki joga
a polgári jogi szabályok alkalmazásával kapcsolatos eljárás
rendje

vagyoni és személyi jogokkal kapcsolatos jogviták
elbírálásának rendje (felperes ↔ alperes)

5 főszak

- keresetindítás
- tárgyalás
- fellebbezés
- rendkívüli perorvoslatok (perújítás, jogorvoslati kérelem)
- végrehajtás

munkajog

a szerződési jogból önállósult jogág: „vegyes szakjog”

- kollektív

- individuális: munkaszerződés és munkaügyi eljárás

+ közalkalmazotti törvény

+ köztisztviselői törvény

III. Jogágak 9.

(családjog)

a házasság és a család intézménye
családi és családi jellegű személyes és vagyoni viszonyok
3 terület

- házasság megkötése
 megszűnése
- család jogok és kötelességek
 szülő – gyermek viszony
 szülői felügyelet
 örökbefogadás
 rokontartás
- gyámság keletkezése
 ellátása
 megszűnése

pénzügyi jog

közigazgatási jogból önállósult jogág

tárgya: az állam, állami szervek és gazdálkodó szervezetek pénzügyi tevékenysége, természetes és jogi személyek ezzel kapcsolatos magatartása

pénzügyi rendszer szervezete, működési alapelve és működése

- pénzrendszer
- központi és helyi költségvetés rendszere
- állami bevételek (adó, vám, illeték, jövedék)
- pénzforgalom
- hitelrendszer
- pénzügyi ellenőrzés

mezőgazdasági jog

termőfölddel kapcsolatos viszonyok

- földtulajdon
- földhasználat
- földvédelem (különleges rendeltetésű földek használata)
- földigazgatás (kisajátítás, földrendezés, földnyilvántartás)

földjog – termelőszövetkezeti jog – agrárjog

III. Jogágak 12.

nemzetközi magánjog

azon jogviszonyok összessége, amelyek direkt vagy indirekt módon azon viszonyokat szabályozzák, amelyeknek tényállásában valamilyen külföldi elem van

két vagy több állam jogszabályainak ütközése – kollízió – esetén követendő szabályok: „kollíziós jog”

2 jellegzetesség

- jogviszonyok alanyai: különböző államok jogalanyai (nemzetközi)
- jogviszony tárgya: magánjogi: polgári, családi, kereskedelmi (magánjog) fogalma:
 - szűkebb értelemben: indirekt jogrendezés (nem a nemzetközi jogviszonyt, hanem a nemzeti jog kiválasztását szabályozza)
 - tágabb értelemben: direkt jogrendezés (közvetlenül a nemzetközi viszonyokat szabályozza)

III. Jogágak 13.

nemzetközi jog

az államok közötti akaratmegegyezés alapján létrejött szabályösszesség
nincs szuverenitás (helyette: megegyezés)

szankció (helyette: az együttműködési készség csökkenése)

tárgyai:

- államok, keletkezése, megszűnése
- államterület és állampolgárság
- nemzetközi szerződések
- nemzetközi kapcsolatok állami szervei (külképviselői szervek)
- az ENSZ és szervei
- nemzetközi felelősség
- viták békés rendezése
- háború és semlegesség